

اشتهاد

اداره خاه

ایستانبول . جفال اوغلنده

دائرة اجتهدده

" Idjtihad " Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه خاد

بخشیه کونلری حیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الهامی صفا

نسخه سی ۵۰ باره

۶ شباط ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۴۵ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

مصاحبه اجتماع

مسائل حقیقیه

مسائل حقیقیه ده بنجه - بالعلاقه - مسائل غیر حقیقیه
کبی بر شی ده خاطره کلیر ؛ و بویه اصلی فصلی اولمایان
مسائل اوله ماز ظن اولونور . حالبوکه اولور و واردر .
هم هر یرده ، هر زمانده واردر . حتی بویه صرف و همی
اولانلرینی ، حقیقی اولانلرندن قولای قولای تفریق وتمیز
ایده مدیکمز ایچوندرکه عوارض تشوشدن ذهنمزی
قورتارده مایز و هیچ بریسنی قطعیا حل ایده مه یز .

بن بویخت اوزره قارئلرمله مصاحبه ایتمک ایستیورم .
تام زمانیدر ؛ چونکه بوگون حیات ملیه مزنی صیقی صیقیه
علاقه دار ایدن بر خیلی مسائلک - هیچ اولمازسه -
وجودندن خبر دارز . بوشعور اجتماعی بنجه بر بویوک
(اویانیقلق) در . بختیارلق در .

.*.*

حیات شخصیه و اجتماعیه مزده ، در حال و بالفعل ،
دخل و تأثیرینی حس ایتدیرن بعض (شرائط غیر متجانسه
Conditions hétérogenes) واردر که اولنرک - اجناس
وضوف اعتباریه - جمعیتی آیری آیری بر مسئله حقیقیه
تشکیل ایدر . ذاتا معلومدر - دکسه بیله معلوم اولمی در - که
حیات ، شخصی اولسون ، اجتماعی اولسون ، بر سوری
شرائط غیر متجانسه نک آهنگیله قائم و دائمدر . شرائط

مذکورہ نك هر طاقی ، هر صنفی ، هر سلسله سی حیاتی ادامہ
ایده بیله جک بر (محصله قوا une résultante des forces)
ویریر . ایتمه اوکا بر (عامل Facteur) دیرز .

بزی ، یکی بر زمین وزمانه ، یکی بر محیطه (تطبیق
adapter) ایدن ، یاشاییشمزی ، حتی (آرزو desirs) لر مزی
بیله اوکا اویدوران ، ایشته او عواملك ، کائئاتمز
شرائط عمومیه سنه موافقتی برنجی درجده لازمدر .
بو موافقت اوله مدینی تقدیرده (قوای حافظه Forces
conservatrices) مز ایله محیط جدیدمز آره سنده بر
اوچوروم حاصل اولور ؛ و یاخود ذاتا وار ایمش ، دیمکدر .

غنغات ایله یکی بر مدنیتک مجادله سی ، ایشته او
اویغونسزلگک ، اک بارز بر جلوئه اجتماعیه سیدر . شو حاله
کوره غنغات ، هر وجهله قوتلی کلیرسه (وقفه arrêt de
développement) یعنی ثلوم ، طبیعی در . عکسی تقدیرده
حس اولونان میل انقلاب ، بر طاقم تبدلاته سائق
اولور که ، او حالده دخی وقوعی پک ممکن و پک طبیعی
اولان موازنه سزک قضا لرندن مصون بولونه بیلیمک ایچون ،
تقیدات لازمه نك باشلیجه شروطنی بیلیمک ایجاب ایدر .
شوراسنی ده در حال سویلیه یم که ، حیاتی اداره ایدن
شو ایکی درلو قوتلر آره سنده ، یواش یواش تأسس
موازنته بر میل طبیعی واردر ، و محیطه مطابقت ، ذاتا
بوموازنتنک نتیجه سیدر . بر مدت تقرر ایده بیلیمش بولونان
صور مدنیه دخی ، ایشته بوموازنتنک اجتماعی برشکلیدر .

مناسبات فكريه ، معاملات بحاريه ، محاربات ، مداخلات و بوتون بوتاسلارك كثر و صميميت وقوعى يوزندن ملتلر آره سنده پيدا اولان مقارنت صهریه و قرابت عريقه ودها بر چوق اسباب الجا آتی ايله ، هر هانكى بر ملتك شرائط حياتى كلياً ده كيشير . ده كيشنجه دخی ، ارتق اومت ؛ اسكى اعتقادات و اعتياداتى ، اسكى افكار و عنعناتى ، حتى اسكى اطوار و مشوارى محافظه ايدمه من ؛ ايدمه مكدن ناشى ، مبهم بر راحتسزلق دخی حس ايدر : (قابنه صيغه ماز) اولور . آكلاشيلير كه يكي روحى اسكى قابنه توافق ايتيور . حيات شخصيه سى ، محيطينه يعنى حيات اجتماعيه سنك شرائط عموميه سنه ارتق اوياميور . ايسته بو حال بر (موازنه سزلك (déséquilibre) در . بوسيله ده اومتك ، ياخود او افرادك روحنده بر طاقم تمايلات حاصل اولوركه يواش يواش حيات اجتماعيه عيده جريانلر آچار . بوجريانلر ، قطعى و معين بر نقطه تعلق ، بر هدف بولدقلى تقديرده آمال مخصوصه توليد ايدرلر . كتله اجتماعيه نى ، مقاصد مترقيه سوق ايدن قوتلر ، ايسته ، روح اجتماعى نك بو آمالى در .

روابط متقابله و متعدده ايله يكديكرينه باغلى اولوب برابر ياشايان انسانلر ك ، بو (مشترك ارزولرى) شدتلى مقاومتلره معروض قاليرسه ، اختلال وقوعه كلير ؛ وارزونك شدتى نسبتنده صارصيتتى شديد اولور .

شو بش اون سطرله - بر مقدمه كى - بيان ايتمش اولدوغم ملاحظات ، او قدر مهمدر كه چكلرده اسويچرده وفات ايتمش اولان بر بويوك فيلسوف : (avenarius) بو ملاحظاتى اساس اتخا ايدر ك ، اونك اوزرينه بويوك بر مبنای فلسفى قورمشدى . بر فلسفه اجتماعيه وجوده كتيرمشدى . [*]

[*] بوندن اون اون بش سنه اول وفات ايتمش اولان بومهم آدم ، زوريج دارالفنوننده فلسفه خواهه لى ايتمش در . بوسبوتون يكي بر چيفر آچمش اولدوغى ايچون دهاسنى تسليم ايدنلر اولمشدر . فلسفه سى صرف اجتماعيدر . مابعد الطبيعياتى

بن سزه اونى پك اجمالى بر صورتده عرض ايتمش اولدم .

بويله بر ملاحظه متقدم مصاحبه مك موضوعى ، ماهيت ذاتيه سيله ، تلق ايدم بيلمك ايچون لازمدى . شيمدى مسئله لر مى اله آله لم :

بو (آمال مشترك) ، واونلر ك تحقيقه حائل اولان هر درلو اسباب و موانعك ، هر طاقى (يعنى Groupe) ي برر مسئله در كه حل ايدلك ايحاج ايدر .

بن دييورم كه بونلر ك ايچنده حقيقى اولانى وار ؛ وهمى اولانى وار ؛ حتى ، حقيقى اولدوغى حالده هنوز طوغش اولمايوب (رشيمى Rudimentaire) بر حالده طورانى وار .

فكر مى آكلا تمق ايچون برايكى مثال ويرهيم ، مثلاً : اوروپاده (سوسياليزم) بر مسئله حقيقه در : ..

بزده اسمى وار ؛ بحثى وار ؛ فقط حقيقى يوق ! .. چونكه حيات اجتماعيه مزده بويله بر عاملك بالفعل تاثيراتى حس ايتيورز . مملكتمز ، مكمل تشكيلات

صناعيه مالك و مظهر اولمش بر ير اولسه يدى ؛ بويوك بويوك فابريقه لر مز بولونوبده هر برنده - ايشنه كورده - بش بيك ، سكر بيك ، اوتوز سكر بيك كشيكل طابورلر

تشكيل ايدر . منتظم و مرتب بر عمله اردوسى چاليشه ايدى ، اووقت بو صنف مخصوصك ، هر درلو حقوقى موضوع بحث و مدافعه ايدن سوسياليزم ، بزم حيات

اجتماعيه مزده ده بر مهم عامل اوله رق تاثيرات فعليه كوستره بيليردى و بناء عليه بو ، موجب انديشه بر مسئله حقيقه اولق اوزره تلق ايديله بيليردى . بويله برايشي

اردوسنك منتظماً چاليشمه سى جماعتك دوران حياتنه خادم اولدوغى كى ، تعطيل اشغال ايتمه سى ده او دورانى آنى بر سكتيه معروض بر اقه جنى ايچون (حيات ممات مسئله سى) كى تلق ايدلك لازمكلىردى .

كلياً اعمال ايتمشدى . philosophie des valeurs ناميله معروف اولان بوسيسمدن و قتم اولورسه بر فكر بجل و بر بر

تعیین ایده بیلیمک ایچون، یکر می یکر می بش درلو (نسبت متفاوت) کوستر بر (جدول مخصوص) ترتیب ایتک ایجاب ایدر.

بعض شهر لر مرده یالکز غرو شلق وایکیک پاره لرک ترا کمی؛ دیگر بعض یرلرده مجیدیه دن چوق برشی بولونه. مامسی؛ بعض طرفلرده (متالیک ازدحامی) کبی حادثات صرافیه، مملکتیزی، تحف بر صورتده (صرافی منطقه لر) تقسیم ایتش بولونویور. بوتون بو حادثات، بر کیفیت مهمه تشکیل ایدرکه - اعتقادجه - یوقاریده ذکر ایتدیکم مسئله مهمه ایله صتی صتی به علاقه داردر. فقط شیمیدی حالد بویله بر مسئله دن خبردار دکلز. فضله او فاقلق ضرب ایتکه بو او یغونسزلغک اوگنی آله یله جکمره قناعت حاصل ایتش اولمقلغمز، رعنا اثبات ایدیور که حقیقی بیلمیورز، یالکز ضررینی حس ایدیورز.

او حالده بومسئله یی قاورایه مامشر دیمکدر.

لکن نظر دقتیزی بو حادثه عجیبیه توجیه ورکز ایدرسهک، بلکه اولانجه اهمیتی ادراک واستشعار ایلرز؛ کنهی، اسبابی تدقیق ایتکه ده باشلارز. آنجی او وقت بر مهم مسئله حقیقه تولد ایتش و میدان آتیلش اولور. اونک او صورته تلقی ایدیلوب حل اولونه بیلیمسی جماعتیز ایچون باعث خیر و موجب استفاده در.

فکر می ونقطه نظری ایضاح ایده بیلیمک ایچون عرض ایتش اولدوغم شو بر ایکی مثاله بر چوق مثاللر ده علاوه اولونه بیلیر. فقط لازم دکل!.. یالکز بر نقطه مهمیه نظر دقتی جلب ایتک ایسترم؛ اوده شودر:

حل ایتک عنزمند بولوندوغم مسائل اجتماعیه نک شکل وماهیتی، هانکی دور مدینده یاشامقده اولدوغمزی لایقوله کوستره بیلیر!... اونک ایچون مشیمه اجتماعیه - مزده پیدا اولوب، طوغان مسائل مختلفه نک وضع وشکلی زیاده سیله شایان دقتدر. هر ملتده موضوع بحث اولان مسائل وهمیه اولدوغی کبی بزده ده واردر؛ دیمشدم.

بناءً علیه عظیم و مرکزی بر طاقم تشکیلات صناعیه اولما دجه بر مملکتده سوسیالیزم مسئله سی اوله ماز. احداث ایدلسه ده قورقام؛ او حقیقی بر مسئله اجتماعیه دکلدر، غزته، یعنی مباحثه مسئله سی دیمکدر. نه قدر شدتلی اولسه صرف مباحثه نک بالفعل ضرری وحکمی یوقدر. بر ایکنجی مثال دها ویرهیم:

امریقاده (Bimétalisme, monométalisme) نامیه بر مهم مسئله واردر؛ او قدر که بوتون معاملات صرافیه و تجاریه ده حکمی جاری اولدینی کبی، رئیس جمهور انتخابنده دخی اک بویوک رولی اوینایان عوامل دن بریدر. [*]

بزم مملکتیز ده ده آلتون و کوش اولمق اوزره باشلیجه ایکی درلو آقچه نک رواجی واردر. بونلردن هیچ بری قطعی بر (معیار ثابت étalon fixe) اوله رق تلقی ایدلمش اولمقدن ماعدا، بر طرفدن آلتون ایله کوش فیئاتنده حاصل اوله کلن اعوجاجات غیر متوازنه دن؛ دیگر طرفدن ده بویکی درلو سکه نک، عینی زمانده، یکدیگرینه نسبتله کثرت و ندرتندن ناشی، محتکرانه بر معامله صرافیه میدان آچیلیور، و افراد ملتک ضررینه بوندن استفاده ایدنلر اولویور؛ حتی بو بر مملکت تجارت اولمشدر که باشقه یرلرده گوروله مز. بز بوضری چکیورز. فقط هنوز صراف و تجارت بر ملت اوله مادیغمز ایچون بوضری حس ایده میورز، تعیین ایلیه میورز. ضرردن صرف نظر، معاملات تجاریه یی بو غیر طبیعی وضعیت، فنا حالد تشویش ایدیور. مثلاً از میرده مجیدیه نک او فاقلغه نسبتی، انجیر پیاسه سنه کوره باشقه؛ بغدادی و آریه و یا خود مانیفاطوره ودها بر چوق مواد تجاریه ایچون باشقه اولویور. او قدر که یالکز او شهرده، غروش حسابیه فیئات جاریه و رایجیه سنی

[*] آلتون و یا کوش پاره نک آری آری (معیار اساسی) اتخاذ اولونمسی دعواسی monométalisme یعنی (تک معدن) طرفدارانی در. هرا یکسینک ده معیار اوله بیلیمسی ترویج ایتک ده Bimétalisme دعواسیدر.

بونلری تدقیق ایتکدن ایسه مسائل حقیقیه یی وبالخاصه حیات اجتماعی مزده تأثیرات فعلیه کوسترمکه باشلایان بویوک جریانلری نظر دفته آلق دهایی در .

سیاسته واداره یه ذره قدر تعلق اوله بیلان مسائل حاضره یی قطعاً بر طرف ایدیورم . اونلاره مشغول اولمق بنم وظیفهم دکدر . صرف اجتماعی اولمق اوزره زمانمک فعال ومتفکر دماغلرینی جداً اشغال ایدن ایکی اوج مهم مسئله وارکه یالکیز اونلر حقنده غایت قیصه ملاحظیات بیان ایتمک ایسترم ؛ زیرا بو مسائل مبرمه قارشوسنده هنوز شاشقین برحاله بولونویورزکه بوده پک طبیعی وضرویدر . فقط اولا بوشاشقینلقدن کندمزی قورتارملی ز .

برسی تریبه مسئله مهمه سیدر . معلومدرکه بو خصوصده ، اسکیدن بری چیزلش بر خط حرکت تعقیب اییدیوردق ؛ حتی دوشونمیه رک ، تعید ایتیه رک بزه کوستربلن یولدن - قویون سوریسی کی - کیدیو- ردق . برقچ سنه دنبری ذهنلر ، مدھش بر اندیشه ایله اوایندی : حیات اجتماعی مزی اسکی تریبه مزله توقیق واداره ایده میه جکمز ، اولانجه اهمیتیه ا کلا دق ! یکی یکی وظائفمز ، یکی یکی احتیاجاتمز ، یکی قابلیت استلزام اییدیوردی . یکی قابلیت ایچونده یکی برتریه اجتماعی لزومی محقق ایدی . امر تریبه ده بزه عادتا القا ایلش اولان اسکی احکامی ، جدی بر صورتده حده دن کچیرمک ومقتضیات زمانیه موافق اولیان ویاخود معارض بولنا- نلرینی ، لوحه اعتقاد اتمزدن طی ایتمک بر ضرورت عاجله ومبرمه حکمی آلدی . اولنرهدل ، آمال ترقیپورانه مزی تطمین وموفقیت مزی تأمین ایده بیله جک یکی یکی دستورلر اقامه ایلک غیرتنه دوشدک . بو غیرت حمتکارانه سوقیله هر طرفه بر کوز کزدیردک . احوال ووقوعات عمومی بزه زمان وامان ویرمیوردی . عجله ، پک عجله حرکت ایدرک بر آفاق اول کندمزی قورتارمق مجبوریتینی کرکی کی حس ایتشدک . بو شعور ، بووایلیق ، پک شایان

دقت بر حالت روحیه در و باعث نمونیتدر . در حال (نهمون دوموان) ی . (گوستا ووبون) ی ودها بیلیم کیملری علی العجله برجه ایتدک . ترکیانک حیات سیاسی واجتماعیه سنه ، تجارتنه تعلق ایتمک اوزره صوک زمانلرده بعض اوروپا غزته جیلرینک نشر ایتش اولدق لری کتابلردن هانکیسنک اسمنی خبر آلدقسه همان نقل ایتدک ومملکتیمزک وارغیله علاقه دار کورون ادنی ملاحظاتی وطنداشلمز تبلیغ ایلک همت کوستردک . اصولی دائره سنده حرکت ایده له مه مکدن متولد اولان بو (تلاش) نه قدر مقدوح اوله بیلسه بیله ینه برعلامت خیردر ؛ چونکه اجتماعی وارلغمزه قارشی لاقید ، حسسز اولدیغمزی اثبات اییدیور . کندیمزی قورتارمق ، موفق وفائز اولمق ایسته دیکمزی ، کندیمزه مالک اولدوغمزی ، حاله شعور حاصل ایتدیکمزی کوستریور ! بعض قباحترمز ، حقسنز لقار مزده وارکه بهوده وبی وجه دکدر ؛ بالخاصه بو غیرت حمتپورانه یه معطوف اوله بیلیر . اولا مهم بر پرنسیپ وار ، اونی بیلمیورز . ثانیاً ، بیلسه کده هنوز اوکا اتباعاً حرکت ایده بیله جک بر حال سکونتده دکدر . تلاش وسیکیللک دقت وانصاف مانع اولویور . بیلمدیکمز پرنسیپ شودر :

عالمده هرشی ، اجرام سماویه دن طوتکزرده ، جماعت بشریه یه ، برفرده بر ذریه قدر هرشی ، متباین التأثير ایکی جمله قوانک تحت تأثیرنده بولونور . اونک ایچوندرکه کائنات هیئت عمومیه سیله حیاتنده بر آهنگ اساسی عرض ایدر . ینه اونک ایچوندرکه مثلاً طوپک آغزندن اولانجه شدتله ، حیزایله فیرلایان برکله ، یالکیز اوقوته تابع قاله ماز ، جاذبه ارضیه نک تأثیرندن هیچ بروقت ، هیچ بروجهله قورتوله ماز ؛ وینه اوسبیله حرکتنده بر خط مستقیم تعقیب ایده جکنه بر قطع ناقص رسم ایدر .

(رادیقال) ، طاوارمق ایسته یلر ، بوقانون عمومی هیچ بروقت اونو تاملی درلر وهله شمول حکم ومغاسنی لایقیه ، اولانجه اهمیتیه ا کلامغه چالیشملی درلر .

ايتش وسبكمغزلق وياخود حماقت علتنه مبتلا اولميا نلرينه
تخصيص اولنمشدر. بويه اولانلره چوق كره « فرنك »
اسمى و يرلشدر .

برچوق كيمسه لر طرفدن بلا تخصيص استعمال
ايدلمكده اولان اجنبى ، فرنك ، اوروپا لى لغت و كلمه لرينى
بوراده تخصيص ايتكمده پك بيوك اهميت واردر . زيرا
يوقاريكى تعريف اوزره طوغمش ، بيومش و تحصيل
ايتش برفرنكدن ابي كوتو پك چوق شى بكمك ممك
اولدينى حاله ، تماميله اوروپا ليشه مدني حاله كندنى
اوروپا لى اولدم ظن ايدنلر ايله « لوانتن » تيمير اولسان
وخصوصا بوراده طوغوب بيومش اولنلرك برچوغندن
هيچ ، اما هيچ برابى شى بكملمز .

بناءً عليه « اجنبى نظر نده توركلر » مقاله لر نده
توركلر حق نده كى مطالعه و فكرلرى يازيله حق كيمسه لر ك
درجه اهميتلرينك قارئلرجه اكلا شلمه سى و بيلمه سى پك
الزم بر كيفيتدر . ايسته بولزومه مبنى بزده كلمه لرى تخصيص
ايتكمه مجبور اولدق .

« اجنبى نظر نده توركلر » مقاله لرى ، سرلوحه دن ده
اكلا شيله جنى اوزره ، هر نه اولور ايسه اولسون ، تورك
اوليان هر كسك ، هر شخصك ، تورك و توركلر حق نده كى
مطالعه لرينى ، فكرلرينى ، نظرلرينى ، غرضلرينى ، حسدلرينى ،
ياكلش ويا طوغرى محاكمه لرينى ، تنقيدلرينى ، اسنادلرينى
تقديرلرينى وحتى تقبيحلرينى وافترا لرينى احتوا ايدم جكدرد .
بومقاله لر برچوق كتاب ، رساله و نطقلردن آله جقدرد .
اوكتاب و رسائل محررلرى و ناطقه پردازلرى آرمه سنده
پك مشهورلرى و پارلاقلى بولندينى كى نيم معلوم ، لوش
و قرانلق اولنلرى دخى بولنه بيلير . يوزلرجه سنه لر اولى
توركلر حق نده بيان مطالعه ايدنلر ايله صوك زمانلر ده و بوكون
نشر افكار ايدنلر دخى بولنه جقدرد . والحاصل ماضيده
وحاله توركلر حق نده اجنيلر طرفدن هر نه دينلمش
ويا زلمش ايسه كافه سى - اله نچديكى كى - همان يازيله حق
وقارئلرك نظر مطالعه و محاكمه لرينه عرض اولنه جقدرد .

جماعت بشريه يى ده اداره ايدن قوتلر ، بويه ايكى
قسمدر و يكديكرينه وضع و تأثير اعتباريله معارضدر .
محافظه كارلق ، تجدد پرورلك بوندن ايلرى كلير ، بالطبع
تكامل حقيقى بوايكى جريانك برينه طوغرودن طوغرويه
تابع دكدرد . ايكيسنك آرمه سنده تاثيرات متقابله نك رسم
ايتديكى برمنحنى اوزره كيدرد .

بناءً عليه امر تجدد ده مقصده وصول ايجون اك
كسديرمه يول خط مستقيم دكل ، بر (قوس) در . بونى
نظر اعتباره آلمى ! ...

تربيه مسئله سى (ام المسائل) در . قادين مسئله سى ،
تحصيل ابتدائى مسئله سى ، سپور مسئله سى ، غايه مى مسئله سى
و جماعت منوره مزى ، بوكون كال جديته مشغول ايدن
نيجه نيجه مسئله لر هپ تربيه مسئله سندن تولد ايتمشدر .
بومصاحبه مزانچق بر مقدمه در . كله جك سفر بومسائل
متفرقه حق نده يكان يكان قونه شه جغز .

رضا نوفي

اجنبى نظر نده توركلر

بوراده « اجنبى » دن مراد ، تورك اولميان ديمكدرد .
اجنبى ، مطلقا اوروپا لى ديمك اولمدينى كى ، بالخاصه ،
اوروپاده ساكن اولدقلى حاله ده حالا اوروپا لى
اوله مامش بولنان روسلر ، روملر ، بولغارلر ، صربلر
ويونانليرده ديمك دكدرد . والحاصل اجنبى ، اصل
اوروپا ليلر دخى داخل اولدينى حاله بوتون يابانچيلر ديمكدرد .
مع مافيه ، اشاغيكى واونى تعقيب ايدم جك اولان
يازيلر ده « اوروپا لى » كلمه سى عن جدوعن اصل اوروپا لى ،
يعنى فرانسز ، انگليز ، المان ، شاملى اوستريالى ، شاملى
ايتاليا نلر ايله بونلرك آرمه لرينه صيقشمش اولان اسوچ ،
توروج ، دانمارقه ، فلمنك ، بلچيكا واسويچره ليلر ،
وبونلر كده كندى مملكتلر نده وياخود ديكر سايديم
مملكتلرك برنده طوغمش واورالده بيومش و تحصيل